

ISSN 1728-5496

№1 (53) 2017

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Педагогика ғылымдары» сериясы
Серия «Педагогические науки»
Series «Pedagogical sciences»

Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық
университеті

ХАБАРШЫ

«Педагогика ғылымдары» сериясы,
№1 (53), 2017 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2001 ж. бастап шығады

БАС РЕДАКТОР:

п.ғ.д., проф. Жампеисова Қ.Қ.

Бас редактордың орынбасары:

п.ғ.к., доцент

(қауымдастырылған профессор)

Қиясова Б.А.

Редакция алқасы:

п.ғ.д. профессор Мардахаев Л.В. (Ресей)

акад., психол.ғ.д., профессор

Новикова Г.П. (Ресей)

акад., п.ғ.д., профессор Андриенко Е.В.

(Ресей)

психол.ғ.к., доцент Михайлова Н.Б.

(Германия)

доктор Ибрагим Иылдырым (Түркия)

п.ғ.д., профессор Хан.Н.Н.

п.ғ.д., профессор Көшербаева А.Н.

п.ғ.д., профессор Иманбаева С.Т.

п.ғ.д., профессор Джанабаева Р.А.

п.ғ.д., профессор Қайдарова А.Д.

п.ғ.к., профессор Калиева С.И.

п.ғ.д., қауымд. профессор (доцент)

Саудабаева Г.С.

п.ғ.к., профессор Тажбаева С.Ғ.

п.ғ.к., доцент Колумбаева Ш.Ж.

п.ғ.к., доцент Жумашева С.С.

п.ғ.к., доцент Берікханова А.Е.

магистр, аға оқытушы Әбжан Г.М.

ф.ғ.к., доцент Букабаева Б.Е.

© Абай атындағы

Қазақ ұлттық педагогикалық
университеті, 2017

Қазақстан Республикасының мәдениет
және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10104-Ж

Басуға 04.04.2017 қол қойылды.

Таралымы 300 дана.

Көлемі 38,0 с.б.т.

Пішімі 60x84 1/8. Тапсырыс №56.

050010, Алматы қаласы,

Достық даңғылы, 13

Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті «Ұлағат»
баспасының баспаханасында басылды.

М а з м ұ н ы С о д е р ж а н и е

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Жилбаев Ж.О., Сырымбетова Л.С., Жетписбаева Б.А. Значение «зеленых навыков» для формирования экологической культуры обучающихся.....	5
Абсатова М.А., Ешметова Г.Ж. «Кәсіби өзін-өзі анықтау» мен «кәсіби құзыреттілік» ұғымдарының ара-қатынасы.....	10
Ильясова Г.У. Взаимосвязь принципов и функции учебных книг.....	15
Таубаева Ш.Т., Иманбаева С.Т., Солтанов К.М. Рухани-адамгершілік құндылықтар - тұлғаның өзіндік дамуының факторы.....	20
Нусипжанова Б.Н., Султанғалиева Э.С. Педагогические аспекты народно-музыкальной традиции казахов.....	25
Муханова Г.Б. Современное образования в Казахстане и за рубежом.....	30
Набуова Р.А., Жубандыкова А.М. Критериалды бағалаудың ерекшеліктері.....	35
Садыкова Ж. Л., Есболова С.К. Учебное занятие физической культуры как форма организации дидактических процессов.....	40
Жүндібаева Т.Н., Айдарова Ж.З. Жеткіншектердің құндылық бағдарын дамыту мәселесін зерттеудің тұғырлары.....	44
Көшімбетова С.А., Дулатова С.А. Жастардың әумесерлік мінез-құлқы социологиялық зерттеу нысаны ретінде.....	49
Нишанбаева С.З. «Отбасылық құндылықтар» ұғымының сипаттамасы.....	52
Сайдахметова Л.Т. Этномәдени білімнің негіздері.....	57
Майлыбаева Г.С., Баяхметова М.К. Естімейтін балаларға педагогикалық-психологиялық көмек көрсету.....	62
Ержанова Г.Ж., Азанбекова Г.Т., Исабаева З.М. Психикалық дамуы тежелген балаларды интегративті түзете – дамыта оқыту.....	67
Алашабаева У.Н. Білім берудің ұлттық моделін жетілдіруге сәйкес техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін жаңғырту....	74
Сейдуалиева А.Н. Мектепалды даярлығында балалардың тілдік құзіреттілігін қалыптастырудағы көркем шығарманың рөлі.....	78
Abdulayeva S.L., Mirzoyeva Yu. Speaking fluency activities.....	83
Ибраева Қ.Е., Тұрғанбаева Т.Т. Шетел тілін оқыту үрдісінде мәдениетаралық құзыреттіліктің маңызы.....	88
Конофеева З.С. Жастарды экологиялық салауаттылыққа тәрбиелеу.....	92

Казахский национальный
педагогический
университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия
«Педагогические науки»,
№1 (53), 2017 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2001 года.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
д.п.н., проф. Жампеисова К.К.

Зам. главного редактора:
к.п.н, доцент
(ассоциированный профессор)
Киясова Б.А.

Редакционная коллегия:
д.п.н., профессор Мардахаяев Л.В.
(Россия)
акад., д.психол.н., профессор
Новикова Г.П. (Россия)
акад., д.п.н., профессор Андриенко Е.В.
(Россия)
к.психол.н., доцент Михайлова Н.Б.
(Германия)
доктор Ибрагим Иылдырым (Турция)
д.п.н., профессор Хан.Н.Н.
д.п.н., профессор Кошербаева А.Н.
д.п.н., профессор Иманбаева С.Т.
д.п.н., профессор Джанабаева Р.А.
д.п.н., профессор Кайдарова А.Д.
к.п.н., профессор Калиева С.И.
д.п.н., ассоц.профессор(доцент)
Саудабаева Г.С.
к.п.н., профессор Тажбаева С.Г.
к.п.н., доцент Колумбаева Ш.Ж.
к.п.н., доцент Жумаева С.С.
к.п.н., доцент Берикханова А.Е.
магистр, ст. препод Абжан Г.М.
к.ф.н., доцент Букабаева Б.Е.

© Казахский национальный
педагогический университет
имени Абая, 2016

Зарегистрировано в Министерстве
культуры и информации Республики
Казахстан 8 мая 2009 г. №10104-Ж

Подписано в печать 04.04.2017.
Формат 60х84 1/8.
Объем 38,0 уч.-изд.л.
Тираж 300 экз. Заказ №56.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат»
Казахского национального
педагогического университета
им. Абая

Мырзабасынов Е.К. Совершенствование технико- тактической
подготовленности борцов казах – курсес путем использования
подводящих упражнений на начальном этапе спортивной
специализации..... 96

Нургалиева Е.Е., Мирзоева Л.Ю. Специфика применения
интерактивной методики в обучении дошкольников в
мультилингвальной среде..... 99

ЖОҒАРЫ МЕКТЕП ВЫСШАЯ ШКОЛА

Абдигаббарова У.М. К вопросу подготовки педагогических
кадров в условиях дуально-ориентированного обучения..... 104

Чакликова А.Т. Технологии диагностики результативности
компетентностной модели иноязычного образования..... 110

Шаяхметова Д.Б. Формирование поликультурной компетенции
у будущих учителей в условиях современного поликультурного
образования..... 114

Левченко Т.А., Агеева Л.Е., Агранович Е.Н. Творческая
компетентность как компонент профессионального мастерства
педагога..... 120

Көшімбетова С.А., Ахметова А.Н. Білім беру саласы
менеджерлерін ақпараттық технологиялар негізінде қалыптас-
тырудың құрылымдық-мазмұндық моделі..... 128

Абсатова М.А., Қожан А. Студенттердің зерттеушілік
күзiреттілігінің құрылымы..... 135

Саудабаева Г.С., Шолпанкулова Г.К. Тұлғаның кәсібі өзін-өзі
анықтауында субъектілігін дамыту..... 141

Байрысова А.Е., Тугелбаева Л.М., Ашкеева Р.К. Химияны
оқытуда кейс-әдісін қолдану мүмкіндіктері..... 146

Ашкеева Р.К., Рысқалиева Р.Г., Бірімқұлов Н.С. Оқыту
үдерісінде қолданылатын жаңа технологиялардың тиімділігі..... 150

Тарзұманова И.Ф. Роль мультимедии в процессе преподавания
инострного языка..... 153

Қасқатаева Б.Р., Абдоллаева Р.Т. Математиканы оқытудың
жобалау әдісінің ерекшеліктері..... 159

Нұғысова А., Фейзулдаева С.А. «Пәнаралық сабақтастық»
ұғымы және оның бастауыш мектеп мұғалімін кәсібі
даярлаудағы ролі..... 164

Аюпова Г.Т. Қазіргі психологиялық-педагогикалық зерттеулер-
дегі педагог типологиясының жіктемелері..... 169

Akhmetova A.K. Teaching methods to improve teaching techniques
of the future teacher of music..... 173

Асанова А.К. Мәдениаралық қатысымдық компетенция –
халықаралық интеграция факторы..... 176

Жалғасова А.А. Коммуникативная компетенция как
педагогическое явление..... 180

EDITOR-IN-CHIEF:

Doctor of pedagogical sciences, professor:
K.K. Zhampeisova

Deputy editor-in-chief:

Candidate of pedagogical sciences, docent
(Associate Professor) **B.A. Kiyassova**

Editorial board:

Doctor of pedagogical sciences, professor
Mardahaev L.V. (Russia)

Academician, Doctor of psychology,
professor **Novikova G.P.** (Russia)

Academician, Doctor of pedagogical
sciences, professor **Andrienko E.V.** (Russia)

psychology, of pedagogical sciences
Mihailova N.B. (Germany)

Doctor **Ibrahim Ildirim** (Turkey)

Doctor of pedagogical sciences, professor
Han N.N.

Doctor of pedagogical sciences, professor
Kosherbaeva A.N.

Doctor of pedagogical sciences, professor
Imanbayeva S.T.

Doctor of pedagogical sciences, professor
Dzhanabaeva R.A.

Doctor of pedagogical sciences, professor
Kaidarova A.D.

Candidate of pedagogical sciences, professor
Kaliev S.I.

Doctor of pedagogical sciences, professor
(Associate Professor)

Saudabayeva G.S.

Candidate of pedagogical sciences, professor
Tazhbayeva S.G.

Candidate of pedagogical sciences, docent
Kolumbayeva Sh.Zh.

Candidate of pedagogical sciences, docent
S.S. Zhumasheva

Candidate of pedagogical sciences, docent
Berikhanova A.E.

master **Abzhan G.M.**

Candidate of philological sciences, docent
B.E. Bukabayeva

© Abai Kazakh National Pedagogical
University, 2016

Registered: The Ministry of Culture and
information of the Republic of Kazakhstan
May 8, 2009 № 10104-J

Signed Print: 27.01.2017

Format: 60x84 1/8.

The volume of publications in printed sheets:
38,0.

Circulation: 300. Order №56.

050010 Almaty c.

13 Dostyk av., Abai KazNPU

'Ulagat' Publishing House Abai KazNPU

Жаназарова З.К. Болашақ шет тілі мұғалімдерінің мета-коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруды үлгілеудің кейбір элементтері.....

184

**ПЕДАГОГИКА ТАРИХЫ
ИСТОРИЯ ПЕДАГОГИКИ**

Мальтекбасов М.Ж., Ыбыраймжанов К.Т. Патшалық ресейдің хіх ғасырдағы білім беру саясаты арқылы қазақ елін отарлауы.....

189

Нөкетаева Д.Ж. Қазақ билеушілері ұстанған заң жүйесінің тәрбиелік мәні.....

197

Елубаева М.С. Халық педагогикасы арқылы ұл баланы тәрбиелеу жолдары.....

202

Қонақбаева Т.Е. Әлеуметтік педагогтың дарынды баламен жұмысының тарихи кейбір мәселелері.....

207

Қиясова Б.А. Орта білім беру жүйесінде жүргізілген реформалардың ерекшеліктері (КХР мысалында).....

211

**ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕП
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА**

Kolumbayeva Sh.Zh. The issue of modernization in the content of education in kazakhstan school.....

216

Джексембекова М.И. Музыкальное воздействие на духовный мир учащихся школ в Казахстане.....

220

Исабаева Д.Н., Рахимжанова Л.Б., Әукен Ұ.Қ. Жоғары сынып оқушыларына мәліметтер қорын тандау курсы ретінде оқып-үйрету қажеттілігі.....

226

Кошимбетова С.А., Аубакирова С.А. Внедрение современных форм и методов обучения с применением «новых подходов в преподавании и в обучении» в учебный образовательный процесс.....

230

Koblanova O.N., Kantore A.S., Abdurazova P.A., Raiymbekov Y.B. Individual-oriented learning of chemistry in modern school.....

237

Джанабаева Р.А., Касенова С.А. Интербелсенді әдіс-тәсілдер негізінде тілдік дағдыларды дамыту жолдары.....

242

Мустоянова А.С., Имагамбетова А.А. Бастауыш сынып оқушыларының креативтілігін қалыптастыру ерекшеліктері.....

246

Абилдабеков С.А. Физическая развития и подготовленность учащихся младших классов общеобразовательных школ.....

252

Бейсембаева А.А., Нурланбекова Е.К. Интерактивные методы обучения как педагогическая инновация.....

257

Нуртаза А.А., Нұрланбекова Е.К. Тіл оқытуда видеоматериалдарды тандау критерийлері.....

262

Әбжан Г.М. Қазақстанның орта мектептерінде оқушының білімін бағалау жүйесі.....

266

Ергешова А.Т., Тастанова Ж.О. Көпжактарды оқытуда іс-әрекеттік және құзырлылық тәсілдерді қолдану.....	272
Сайлауова Н., Шынтева Н. Бастауыш сыныпта оқытудың түрлі формаларын пайдаланудың бүгінгі күнгі ерекшеліктері.....	277
Капанова Б.К. Жана технология бойынша оқыту үрдісін ұйымдастыру және басқару.....	282
Букабаева Б.Е. Сөйлеу әрекеті онтогенезінде лексикалық мағынаның қалыптасу барысындағы дыбыстық компоненттің даму жолдары.....	286
Текесбаева Г.М., Рахметова Р.С. Синтаксисті оқытуда оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру әдістері.....	291
Нурбекова Г.С. Туынды түбірлес сөздердің құрылымы мен семантикалық өрісі, оның кең және тар мағынада қолданылуы...	296
Нурбекова Г.С. Структура, семантическое поле общих однокорневых слов и их применение.....	300

На основании решения Комитета по контролю в сфере образования и науки (приказ №433-3 ж от 26 июня 2003 г.) Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Педагогические науки» внесен в перечень изданий для публикации основных научных результатов диссертаций по педагогическим наукам.

Білім және ғылым саласындағы бақылау Комитеті Алқасының (2003 жылғы 26 маусым №433-3ж бұйрығы) шешімі негізінде Абай атындағы ҚазҰПУ-дың Хабаршы журналының «Педагогика ғылымдары» сериясын педагогика ғылымдары бойынша диссертациялардың негізгі ғылыми нәтижелерін жариялайтын басылымдар тізбесіне енгізілгені туралы хабарлайды.

- 2 Выступление президента НАО им. И.Алтынсарина Жилбаева Ж.О. на 2-й международной конференции «Инновации в образовании: поиск и решения». - Алматы, 2016.
- 3 Красильников И.М. Современные тенденции и противоречия развития музыкальной культуры и образования // Музыка в школе. - 2000. - № 1.
- 4 Медушевский В.В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки. - М., 1976. Выготский, Л.С. Психология искусства. Издание третье / Л.С. Выготский. - М.: «Искусство», 1986.-203 с.
- 5 Школяр Л.В., Красильникова М.С. и др. Теория и методика музыкального образования детей: Научно-методическое пособие. - М.: Флинта: Наука, 1998. - 336
- 6 Джексембекова М.И. Вокально-хоровая культура – неотъемлемая часть воспитания студентов вуза. – Алматы, 2011. – 86с.

МРНТИ: 20.01.07

Исабаева Д.Н.¹

¹п.г.к., қ.профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
(Алматы, Қазақстан)

Рахимжанова Л.Б.²

²п.г.к., қ.профессор, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті
(Алматы, Қазақстан)

Әукен Ұ.Қ.³

³5B011100- Информатика мамандығының 1 курс магистранты,
Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті,
(Алматы, Казахстан)

ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА МӘЛІМЕТТЕР ҚОРЫН ТАҢДАУ КУРСЫ РЕТІНДЕ ОҚЫП-ҮЙРЕТУ ҚАЖЕТТІЛІГІ

Аңдатпа

Мақалада мәліметтер қорын мектептің жоғары сыныптарындағы таңдау курсы ретінде оқытудың қажеттілігі қарастырылады. Қазіргі жағдайда қоғам білім беру мекемелеріне мектеп бітіруші түлектердің дайындық деңгейіне жаңа міндеттер мен жаңа талаптар қояды. Ақпараттың кең ауқымында бағдарлану қабілеті мен іздеуді жүзеге асыру және барлық ақпараттарды қолдана отырып, қажетті мәліметтерді дер кезінде алу, алынған ақпараттарды сұрыптай білу және т.б. қазіргі өскелең ұрпақтың дайындық деңгейіне ақпараттық қоғамның жаңа талаптарын меншіктеуде.

Бұл біліктіліктер ақпараттық және ақпараттық жүйелерді сақтау мен іздеу технологияларын оқып-үйрену барысында қалыптасады және дамиды. Мұндай міндеттерді жүзеге асыру үшін информатиканың базалық курсына «Мәліметтер қоры және мәліметтер қорын басқару жүйелері (МҚБЖ)» тарауы қарастырылған. Бұл тарауды оқып үйрену барысында оқушыларда мәліметтер қорының негізгі ұғымдары және типтік есептерді шешудің негізгі әдістері туралы білімдері қалыптасады. Бірақ информатиканың базалық курсы ақпаратты жүйелеу, сақтау және іздеу технологиялары, мәліметтер қорын әртүрлі пән саласындағы практикалық есептерді шешуде, соның ішінде болашақ оқушылардың кәсіби іс-әрекетімен байланысты салаларда қолдану туралы мәселелермен толықтай деңгейде қамтамасыз ете алмайды. Қойылған міндеттерді шешудің мүмкін болатын жолдарының бірі оқушылардың кәсіби қызығушылығына байланысты МҚБЖ аясында информатикадан қосымша таңдау курсы ретінде оқып-үйрену болып табылады.

Түйінді сөздер: информатика, мәліметтер қоры, МҚБЖ, ақпараттық жүйелер, таңдау курсы, бейінді оқыту.

Аннотация

В статье рассматриваются необходимость изучения базы данных как элективный курс в старшей ступени школы. В современных условиях общество ставит перед образованием новые задачи и выдвигает новые требования к подготовке выпускников школы. Способность ориентироваться в огромном потоке информации, осуществлять поиск и оперативно получать необходимые данные, с максимальным эффектом использовать сведения, полученные из различных источников и т. д., - именно такие требования к подготовке подрастающего поколения предъявляет сегодня формирующееся информационное общество.

Эти умения приобретаются и развиваются в процессе освоения технологий хранения и поиска информации и информационных систем, использующих эти технологии. Для реализации такой задачи в базовом курсе информатики предусмотрен раздел «Базы данных и системы управления базами данных (СУБД)», в процессе изучения которого у учащихся формируются представления об основных понятиях баз данных и основных методах решения типовых задач в этой области. Однако базовый курс информатики в силу ограниченности своего объема недостаточно освещает вопросы технологий систематизации, хранения и поиска информации, применения баз данных к решению практических задач в различных предметных областях, в том числе связанных с будущей профессиональной деятельностью школьников. Одним из возможных путей решения поставленной задачи может стать изучение аспектов СУБД в рамках одного из элективных курсов по информатике, которые связаны с профессиональным интересами и намерениями школьников.

Ключевые слова: информатика, база данных, СУБД, информационные системы, элективный курс, профильное обучение,

Abstract

In this article discusses the need for a database study of both elective course at the high school level. In modern conditions of society confronts the formation of new challenges and new demands to the preparation of school graduates. The ability to navigate in a huge flow of information, search for and quickly obtain the necessary data with maximum effect use the information obtained from various sources, etc., - these are the requirements for the preparation of the younger generation makes today the emerging Information Society.

These skills are acquired and developed in the course of development of technologies of storage and retrieval of information and information systems using these technologies. To implement such a task in the basic course of computer contains a section "Databases and Database Management Systems (DBMS)", in the process of learning which students formed ideas about the basic concepts of databases and basic methods for solving typical problems in this area. However, basic computer course because of the limitations of its volume is not enough covers issues of systematization technologies, storage and retrieval of information, the use of databases to solve practical problems from a variety of subject areas, including those related to future professional activity of students. One of the possible solutions to this problem may be to study aspects of the database in one of the elective courses in computer science, which are related to professional interests and intentions of schoolchildren.

Keywords: informatics, database, databases, information systems, elective course, specialized education.

Қазіргі таңда білім ақпараттық қоғамның басты тауары мен өніміне айналып отыр. Бірқатар зерттеушілер (И.В.Роберт, Е.Ы.Бидайбеков және т.б.) қоғамды ақпараттандырудың құрамдас бөлігі және қажетті шарты білімді ақпараттандыру екендігі туралы пікірлер білдірген [1]. Мұндай жағдайда қоғам білім берудің алдына, мектеп бітірушілердің дайындық деңгейіне жаңа міндеттер мен талаптарды қояды. Қазіргі ақпараттық қоғам өскелең ұрпақтан үлкен көлемді ақпараттарға бағдарлану, іздеуді жүзеге асыру және қажетті мәліметтерді жылдам алу, әртүрлі ақпарат көздерінен алынған ақпараттарды қолданып, іріктей алуды мақсат етуде.

Ақпараттарды сақтау және іздеу технологиясын оқыту мәселесі бірқатар әдістемелік зерттеулерден орын алған. Мәліметтер қорын құру және оқыту В.А.Белов, С.Б.Гусенкова, Е.Ы.Бидайбеков, Ш.Шекербекова және т.б. еңбектерінде қарастырылған [2]. Т.Б.Захарованың жұмысында гуманитарлық бағыттағы жоғарғы сыныптарына арналған "Мәліметтер қорын пайдалану" атты курсының мазмұнын, бағдарламасы және ұйымдастыру түрлерін көрсеткен [3]. Э.И. Кузнецов жұмысында информатика мен есептеу техникасы саласындағы оқушыларды жалпы білімдік аспектілеріне компьютерді құрудың қолдану негіздері бойынша курсты енгізуді ұсынады [4]. Яғни мәтінді дайындау мен өңдеу, ақпаратты сақтау мен іздеу, есептеулерді жүргізу сияқты ақпаратты өңдеудің әмбебап құралы ретінде компьютерді қолданудың негізгі бұқаралық тәсілдерін қамту керек деп есептейді. Осында электрондық энциклопедиялар, мәліметтер банкісімен жұмыс істеу тәрізді тез тарап келе жатқан технологияларды да жатқызуға болады. Бірақ бұл зерттеулерде әртүрлі іс-әрекет саласында мәліметтер қорын қолданудың ерекшелігі қажетті деңгейде зерттелгендігімен, мектептің білім беру жүйесіндегі жоғары буында ақпаратты іздеу мен сақтау технологиясы саласындағы оқушылардың ақпараттық дайындығына кәсіби бағдарлануы күшейтілуі, информатиканы оқыту мазмұнына жоғары мектеп оқушыларының

болашақ кәсіби іс-әрекетімен байланысты іс-әрекет түрлері мен іскерлігін меңгеру енгізілуі қажетті деңгейде қарастырылмаған.

Қойылған міндетті шешудің мүмкін болатын жолдарының бірі – мектеп оқушыларының кәсіби қызығушылығымен байланысты информатикадан қосымша курс аясында мәліметтер қорын басқару жүйесінің аспектілерін оқып-үйренуді ұсынуға болады.

Кәсіби оқытуға көшу оқушылармен танымдық қызығушылық, бейімділік, қабілеттілігін жүзеге асыру үшін жоғары сынып оқушыларының болашақ кәсіби іс-әрекетіне дайындығын арттыру үшін жағдай жасау мақсатында жүзеге асырылған. Сондықтан, “Мәліметтер қоры” бөлімін оқыту әдістемесінің аспектілерін болашақ кәсіби іс-әрекеттеріне дайындау мәселесі ретінде зерттеуді көкейкесті мәселе деп айтуға толық негіз бар. Мектеп курсының даму болашағын ескере отырып, «Мәліметтер қоры» курсы түбегейлі өзгерістермен толықтырулар жасау қажет деп есептеуі негізсіз емес. Оқушылар тек қана базалық мектеп курсын меңгерумен ғана емес, сонымен бірге жаңа мәліметтер қорымен де танысуын енгізу қажет.

Осыған байланысты қазіргі уақытта информатиканың оқу жоспары мен бағдарламаларына “SQL” бөлімдерді қамтыған жаңа оқу тараулары енгізілуі қажет.

“Мәліметтер қоры” бөлімі (Database and Information Retrieval) бір топ американдық сарапшылардың есебінде келтірілген Computing пәнінің мазмұнына енгізілгендігін атап өту қажет.

Мәліметтер қорын жобалау технологиясымен ертерек танысуға көтерген пайымдаулар бойынша келесі қажеттіліктер туындап отыр:

а) оқушылар есептеу техникасының негіздерін оқудың басынан бастап оның практикалық қолдануына араласуы өте маңызды, бұл үшін мәліметтер қоры сан алуан материалдарды ұсына алады.

ә) мәліметтер қорының технологиясы бір қатар математикалық құрылымдарды, әсіресе нормалдау теориясын қамтиды. Олармен танысу есептеу техникасының мәселелерін тереңдеп зерттеуге түрткі болуы мүмкін.

б) Мәліметтер қоры бойынша курс файлдарды, жазбаларды, көрсеткіштерді, жанамалап жеткізу әдістерін қолдануға бағытталған программалау практикумының жақсы негізі болуы мүмкін.

Сонымен, информатика курсындағы негізгі ұғымдарды қалыптастырудағы мәліметтер қорының ролікоғамның әлеуметтік сұранысын анықтайды.

“Мәліметтер қоры” бөлімін оқытудың мазмұны мен құрылымын анықтауда оқыту мақсаттарын тұжырымдап, теориялық және практикалық материалдарға қойылатын принциптер негізінде таңдау жүргізу қажет.

Мәліметтер қорын басқару жүйесі бағдарламалар топтамасынан тұрады. Олар:

а) пайдаланушыларды мәліметтерді сипаттау және пайдалана білудің тілдік жабдықтарымен қамтамасыз етеді. Мұндай жабдықтарға мәліметтерді анықтау тілі және мәліметтерді пайдалана білу тілі жатады;

ә) физикалық мәліметтерді бейнелеуді анықтауға арналған құрал болып табылатын мәліметтер моделдерін пайдаланушының қолдануын қамтамасыз етеді;

б) мәліметтерді анықтау тілі және мәліметтерді пайдалана білу тілі логикалық мәліметтерді анықтауды, жасауды және пайдалана білуді (яғни таңдау, жаңарту, енгізу және шығару), мүмкін болатын бағдарламаны қамтамасыз етеді.

в) мәліметтерді қорғау мен тұтастығын қамтамасыз етеді. Жүйені қолдану тек оған құқығы бар (қорғау) пайдаланушыларға рұқсат етіледі. Пайдаланушылар мәліметтерге амалдар қолдану барысында сақталынатын мәліметтердің тұтастығын қамтамасыз етулері керек. Себебі, МҚБЖ көптеген пайдаланушылардың ұжымдық жұмыс режимін қамтамасыз етуге арналады. Ұжымдық режимде жалпы физикалық мәліметтерді қолдану мүмкін болады. Бұл әртүрлі пайдаланушылардың жұмыс істеуі кезінде бір мәліметтерді келісімді түрде пайдалануын қажет етеді.

Оқушыларды мәліметтер қорын пайдалануға оқыту әдістемелері бойынша әдебиеттерді талдау көрсеткендей, үйренушілер бойында мәліметтер қорын жасауға кәсіптік білім мен дағдының қалыптасуына, сонымен бірге, МҚБЖ-ны практикалық есептерге қолдана білу

біліктілігіне басты назар аударылады. Бірақ телекоммуникация құралдары мен дайын мәліметтер қорына жалпылама кірудің мүмкіндіктерінің дамуына байланысты, біздің ойымызша, орта мектепте кәсіптік білім беру мәселелерін ескере отырып бұл позицияларды қайта қарау қажет.

Сонымен, мәліметтер қоры ұғымының маңыздылығы зерттелінетін объектілер байланысы мен ақпараттық қасиеттерін сипаттайтын өзара байланысқан мәліметтерді сәйкес заттық облыстың моделі формасында сәйкестендіріп бейнелеу қасиеттерімен және қолданбалы есептерді шығару барысында орларды тиімді басқарумен байланыстырылады.

Мәліметтер қорын жасау мен пайдаланудың теориясы мен практикасын әрі қарай дамыту мәліметтер қорында сақталынатын ақпаратқа адамның кіруін мәліметтерді сипатау мен жүргізуді ыңғайлы тілдік және бағдарламалық құралдармен жасау жолымен жеңілдету бағытында жасалынады, сонымен қатар, адамның компьютермен сұхбат құралдарын пайдаланушымен “достастық” бағытында жетілдіріледі.

Ақпараттық жүйелер мен мәліметтер қорларының әр алуан түрлеріне байланысты онда сақталынатын ақпаратты өңдеудің әртүрлі техникалық, бағдарламалық және тілдік құралдары пайда болуда.

Сонымен бірге, мәліметтер қорлары мен ақпараттық жүйелердің анықтамаларын, классификациясын әртүрлі негізде (қызмет режимдерінің мақсаты бойынша, компьютер түрлері бойынша, есептеу ортасының сәулеті бойынша, мәліметтерді беру мен жеткізу тәсілдері бойынша, қоршаған орта объектілері туралы ақпарат түрлері бойынша, қолданылатын тілдік құралдар бойынша талдау типтік ақпараттық есептерді шешудің жалпы әдістерін байқауға мүмкіндік береді.

Мәліметтер қорына кіруді (немесе мәліметтер қорын жасауды) талап ететін ақпараттық есептерді шешу барысында, бірінші кезеңде ақпараттық объект (немесе объектілер) бөліп алынады, одан кейін ақпараттық қажеттілікке сәйкес осы объектінің елеулі қасиеттері, белгілері немесе сипаттамалары анықталады, олар өз кезегінде мәліметтер құрылымында (исерархиялық, желілік немесе реляциялық) бейнеленетін құжат (кесте) формасында бекітіліп жазылады.

Сабақтастық ұстанымына сай жоғары мектепте білім алудың негіздемесі болатын белгілі білім мен дағдыны оқушы мектептегі оқу үдерісінен алады. Олай болса, орта мектеп бітірушінің берік білімі болмаса, онда ол жоғары оқу орындарында білімді меңгеруге дайын емес болғаны, яғни оқушының жоғары мектеп талаптарына бейімделуі қиындайды. Мұндай жағдайда, көптеген мектеп бітірушілердің жоғары оқу орындарында оқуға дайындықтары төмен болған кезде, пәнді оқытуда орта мектеп пен жоғары мектеп бағдарламаларында мазмұн сабақтастығына көңіл бөлу керек. Бейіндік-бағдарлы оқыту жоспарының вариативті бөлігі мемлекеттік жалпыға міндетті орта білім стандарты аясынан тыс оқу бағдарламаларын жасауға және жүзеге асыруға бағытталған. Оқыту бағдарына тәуелсіз, бейіндік пәндерге және оның қолданбалы аспектілеріне қызығушылық білдірген оқушыларға мектеп қолданбалы және таңдау курстарын оқуға мүмкіндік туғызу арқылы пәнді зерделеуге бөлінетін сағат сандарын ұлғайта алады. Бағдарлы оқытудың негізгі мақсаты жоғары сынып оқушыларының кәсіптік бейімділігіне, қызығушылығына, таңдауына қарай жоғары оқу орындарымен байланыс жасап, терең білім беру болғандықтан, пәндерді тереңдетіп және кеңейтіп оқыту үшін вариативтік компонент есебінен арнайы пәндер бойынша сабақтан тыс бағдарлы курстар, факультативті сабақтар және үйірмелер, қолданбалы курстарды ұйымдастырып өткізген жөн.

Сонымен, мәліметтер қорын оқытуға байланысты жоғарыда келтірілген пайымдаулар бойынша келесі ерекшеліктері анықталып отыр:

а) оқушылар есептеу техникасының негіздерін оқудың басынан бастап оның практикалық қолдануына араласуы өте маңызды, бұл үшін мәліметтер қоры сан алуан материалдармен (Excel, Access, SQL) толықтырылып оқытылуы қажет.

ә) мәліметтер қорының технологиясы бір қатар математикалық құрылымдарды, әсіресе нормалдау теориясын қамтиды. Олармен танысу есептеу техникасының мәселелерін тереңдеп зерттеуге түрткі болуы мүмкін, сондықтан практикалық есептеуге арналған тапсырмалар жинағының болуы қажет.

б) Мәліметтер қоры бойынша курс файлдарды, жазбаларды, көрсеткіштерді, жанамалап жеткізу әдістерін қолдануға бағытталған программалау практикумының жақсы негізі болғандықтан, қосымша курсы ретінде оқыту ұсынылады.

Пайдаланған дерек көздері

- 1 И.В.Роберт, В.А.Поляков. Основные направления научных исследований в области информатизации профессионального образования. - М.: «Образование и информатика», 2004.
- 2 Бидайбеков Е.Ы., Елубаев К., Шекербекова Ш.Т. //Мәліметтер қоры және ақпараттық жүйелер. Оқу құралы. 2010. - 220 б.
- 3 Л.Н.Бахтиярова, С.И.Золотова Развитие познавательной активности учащихся при изучении темы "Базы данных" в профильном курсе информатики. - М., 2008. - 128 с.
- 4 Захарова Т. Б. Общая методика обучения информатике. Учебное пособие. 1 часть. - 2014. - 225 с.

УДК 323.02.052

МРНТИ 14.01.11

Кошимбетова С.А.¹

¹к.п.н, профессор, Таразский государственный педагогический институт
(Тараз, Казахстан)

Аубакирова С.А.²

²ст.преподаватель, Таразский государственный педагогический институт
(Тараз, Казахстан)

ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ФОРМ И МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ С ПРИМЕНЕНИЕМ «НОВЫХ ПОДХОДОВ В ПРЕПОДАВАНИИ И В ОБУЧЕНИИ» В УЧЕБНЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

Аннотация

В данной статье дается анализ использования современных методов и форм обучения с применением "Новых подходов в преподавании и обучении" в учебном процессе. Уроки с использованием современных средств и методов обучения повышают мотивацию, пробуждают интерес школьников к предмету. Методы обучения - приемы и способы, совместной работы обучающего и обучаемых по передаче и усвоению знаний, умений и навыков, а также по развитию способностей и профессиональных качеств, необходимых в практической деятельности. Активные методы обучения - методы, позволяющие активизировать учебный процесс, побудить обучаемого к творческому участию в нем. Задачей активных методов обучения является обеспечение развития и саморазвития личности обучаемого на основе выявления его индивидуальных особенностей и способностей. Интерактивные ориентированы на более широкое взаимодействие учеников не только с учителем, но и друг с другом и на доминирование активности учеников в процессе обучения. Обмен мыслями может быть достигнут через диалог с учениками, однако ученики могут вести его между собой в процессе совместного исследования. Групповое обучение - это такая технология обучения, при которой ведущей формой учебно-познавательной деятельности учащихся является группа.

Ключевые слова : познавательный интерес, активные и интерактивные методы обучения, диалоговое обучение, технологии критического мышления

Аңдатпа

Бұл мақалада қазіргі замандағы оқытудың әдіс-тәсілдердің пайдалану жолдарына талдау жасалынған. Қазіргі заманғы оқыту әдістерін пайдалана отырып, сабақтары және ынталандыру, пән студенттердің қызығушылығын тудырады. Оқыту әдістері - әдістері мен бірге жұмыс істейтін және беру және меңгеру білім мен дағдыларды, сондай-ақ іс жүзінде қажетті дағдылар мен құзыреттіліктерді дамыту үшін студенттердің оқыту жолдары. Белсенді оқыту әдістері - тәсілдері оған шығармашылық қатысуға студент ынталандыру, оқу үдерісін жандандыру. Белсенді оқыту әдістерін максаты өздерінің дара сипаттамаларын және қабілеттерін анықтау арқылы жекелеген оқушының дамуы мен өзін-өзі дамуын қамтамасыз ету болып табылады. Интерактивті ғана емес мұғалімі, сонымен қатар бір-бірімен және оқу қызметінде